

MODULE 01

ANATOMIE VAN HOOFD EN HALS

21 visuele mindmaps

1

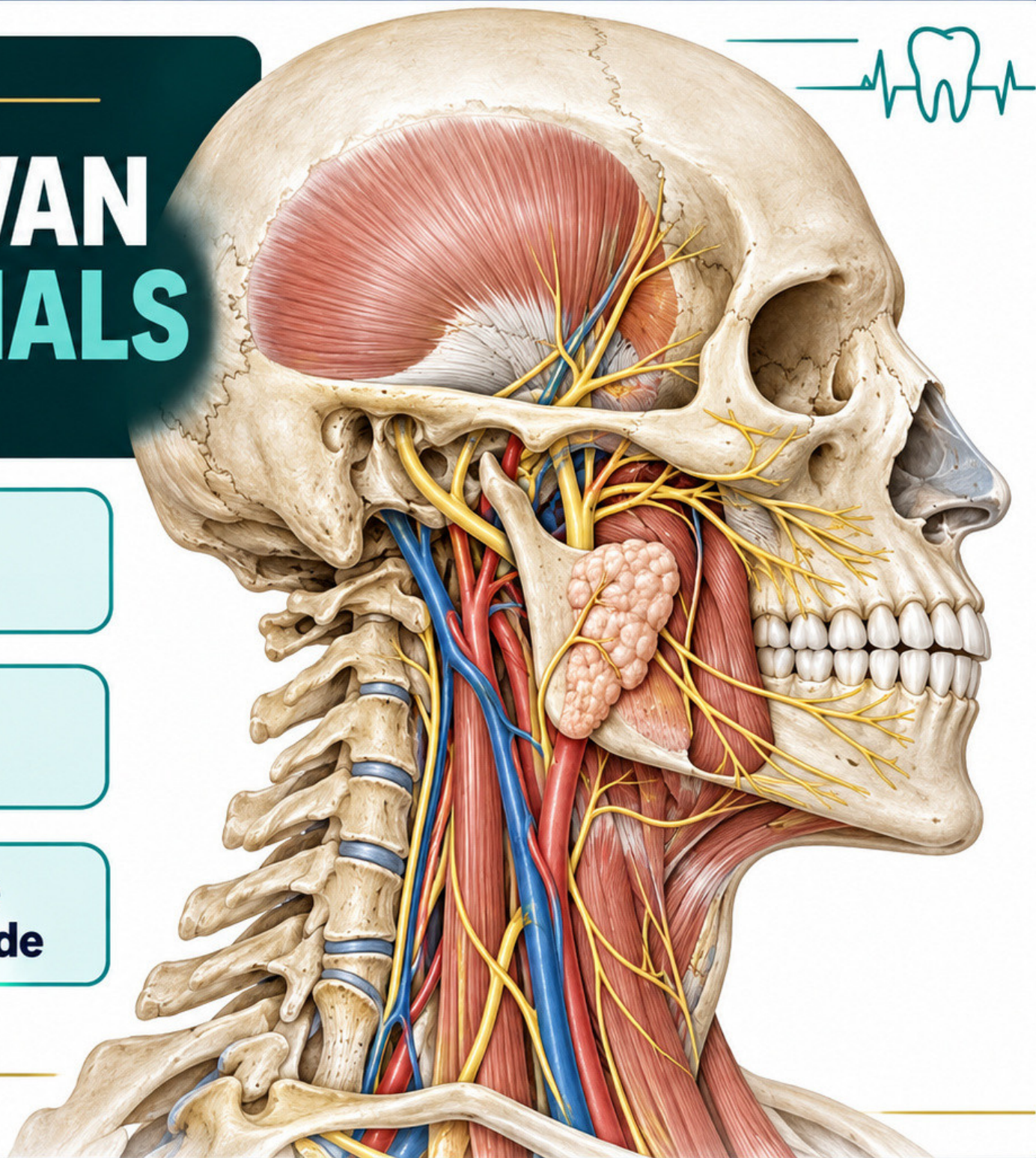
Herken botten
en openingen

2

Volg zenuwen
en bloedvaten

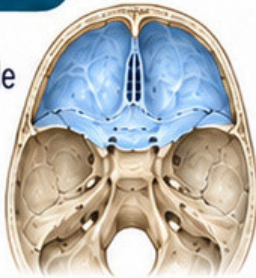
3

Verbind anatomie
met tandheelkunde

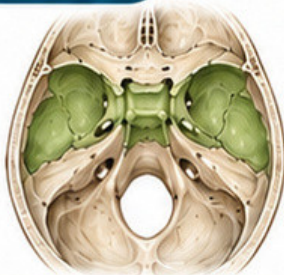
1 VOORSTE GROEVE

- Os frontale, os ethmoidale en os sphenoidale

2 MIDDENSTE GROEVE

- Os sphenoidale en os temporale

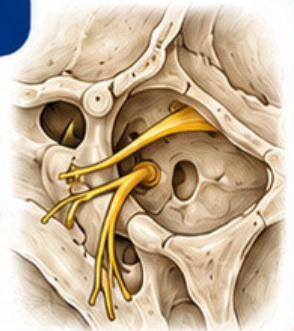
3 ACHTERSTE GROEVE

- Os temporale en os occipitale

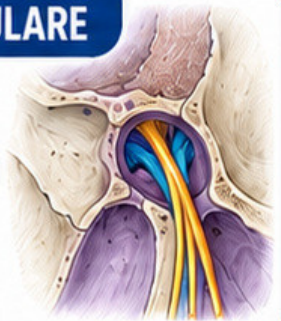
4 V1, V2 EN V3

- V1 via fissura orbitalis superior;
- V2 via foramen rotundum;
- V3 via foramen ovale

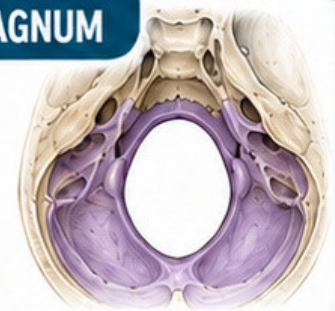
5 FORAMEN JUGULARE

- Doorgang voor hersenzenuwen IX, X en XI

6 FORAMEN MAGNUM

- Verbinding tussen schedelholte en wervelkanaal

BASIS

GROEVEN

FORAMINA

ZENUWEN

ANATOMIE

MINDMAP 02 | Os frontale en os parietale

1 OS FRONTALE

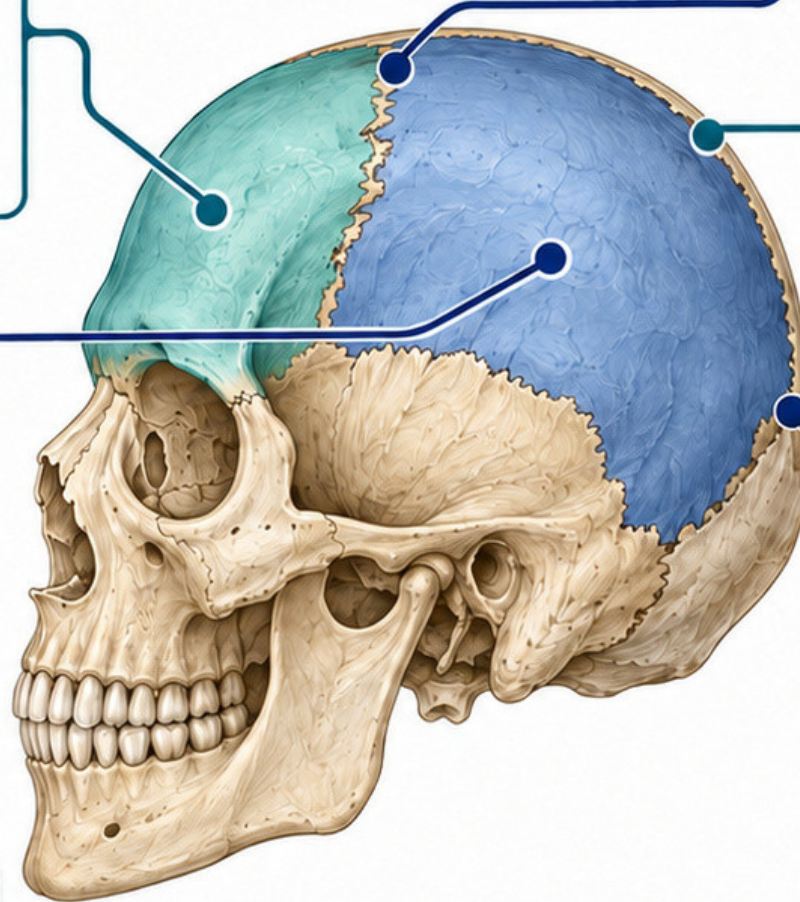
- Vormt het voorhoofd en een deel van het dak van de oogkas.

2 OS PARIETALE

- Gepaard bot van het schedeldak en de boven-zijwand.

6 ORIËNTATIE

- Voorhoofd ligt anterieur, achterhoofd posterieur.

3 SUTURA CORONALIS

- Grens tussen os frontale en os parietale.

4 SUTURA SAGITTALIS

- Verbinding tussen beide pariëtale botten.

5 SUTURA LAMBDIDEA

- Grens met het achterhoofdsbeen.

MINDMAP 03 | Os temporale en os occipitale

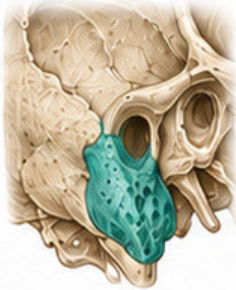
1 OS TEMPORALE

- Gepaard bot aan de zijkant en basis van de schedel.

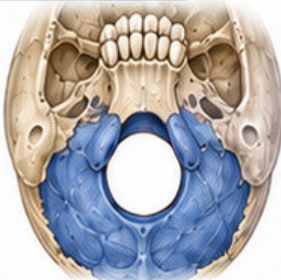
3 PROCESSUS MASTOIDEUS

- Aanhechtingsgebied achter het oor.

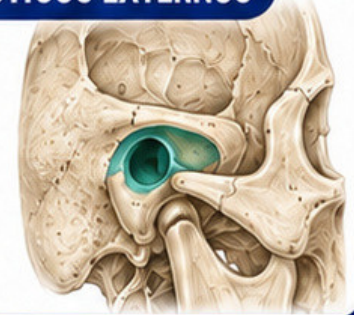
5 FORAMEN MAGNUM

- Grote opening in het os occipitale.

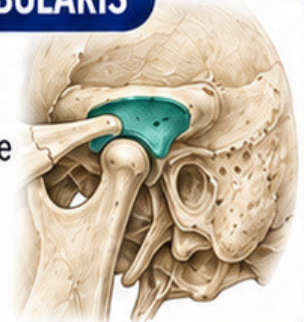
2 MEATUS ACUSTICUS EXTERNUS

- Uitwendige gehoorgang.

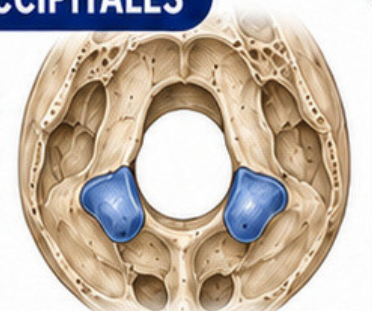
4 FOSSA MANDIBULARIS

- Gewrichtsoppervlak voor de mandibulaire condylus.

6 CONDYLI OCCIPITALES

- Articuleren met de atlas.

SCHEDEL

GEWRIGHT

GEHOOR

SPIER

ZENUW

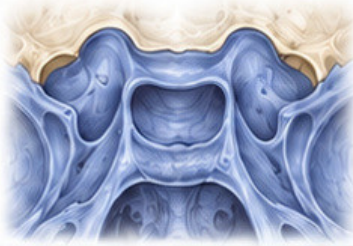

WETENSCHAP

MINDMAP 04 | Os sphenoidale en os ethmoidale

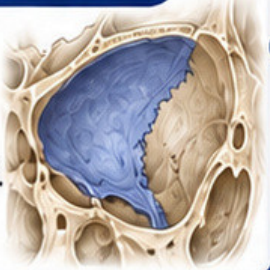
1 CORPUS OSSIS SPHENOIDALIS

- Bevat de sella turcica.

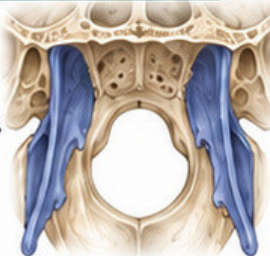
2 ALAE MAJORES

- Dragen bij aan de schedelbasis en laterale orbitawand.

3 PROCESSUS PTERYGOIDEI

- Uitstulpingen van het os sphenoidale.

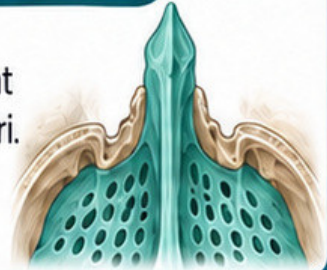
4 LAMINA CRIBROSA

- Laat fila olfactoria door.

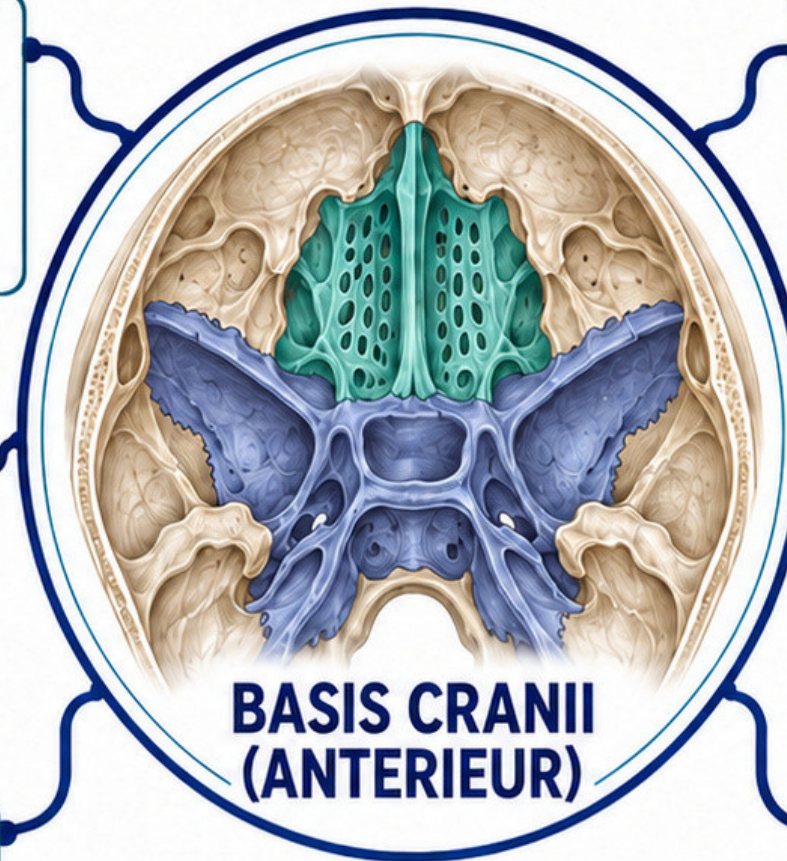
5 CRISTA GALLI

- Aanhechtingspunt voor de falx cerebri.

6 LAMINA PERPENDICULARIS

- Draagt bij aan het neustussenschot.

**BASIS CRANII
(ANTERIEUR)**

SCHEDER

ORBITA

NEUS

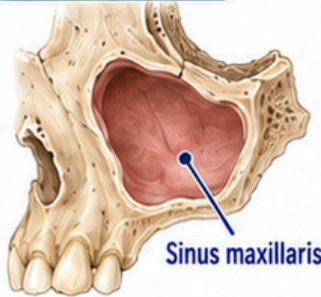
HERSENEN

ANATOMIE

1. CORPUS MAXILLAE

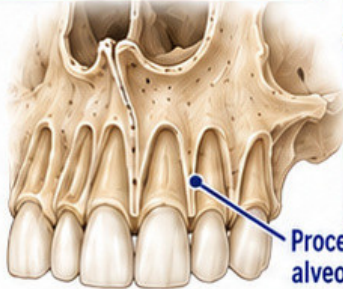
- Bevat de sinus maxillaris.

Sinus maxillaris

3. PROCESSUS ALVEOLARIS

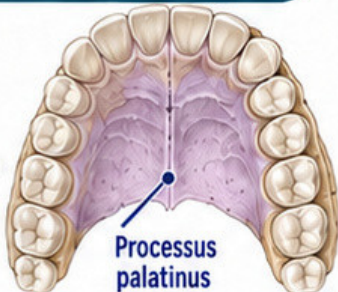
- Draagt de bovenste tandkassen (alveoli).

Processus alveolaris

5. PROCESSUS PALATINUS

- Vormt het voorste deel van het harde gehemelte.

Processus palatinus

2. FORAMEN INFRAORBITALE

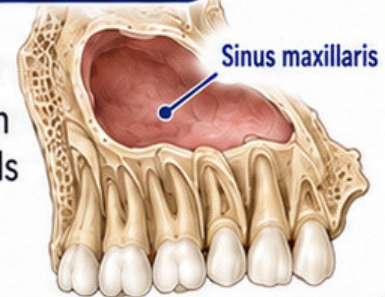
- Doorgang van de n. infraorbitalis en vaten.

Foramen infraorbitale

4. SINUS MAXILLARIS

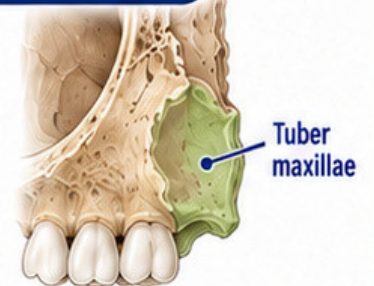
- De relatie tot premolaar- en molaarwortels varieert.

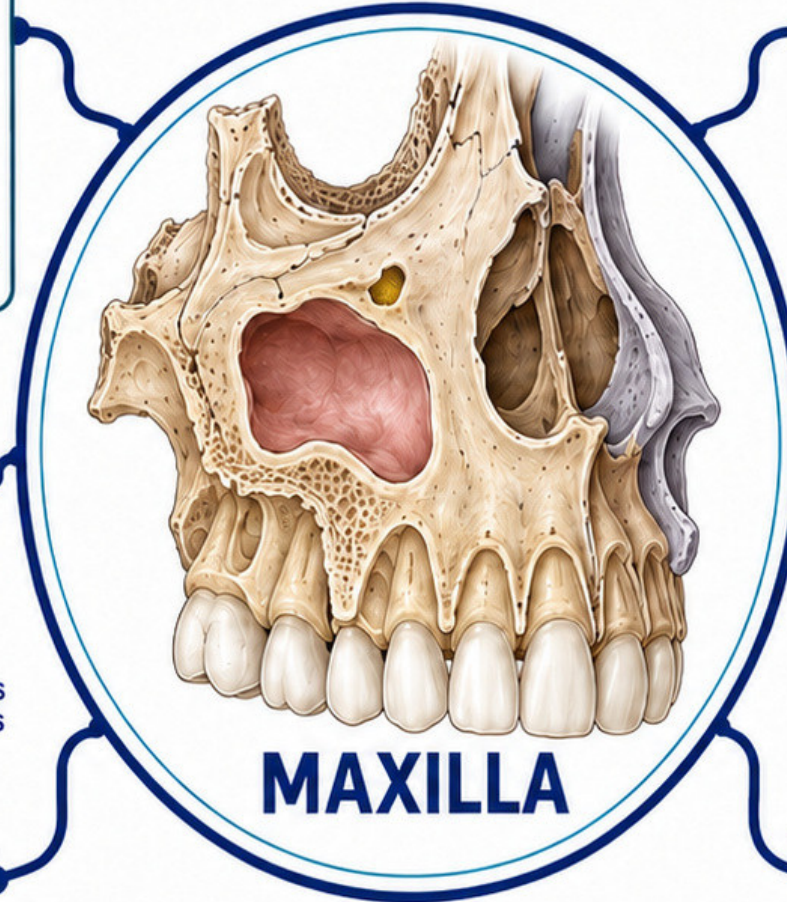
Sinus maxillaris

6. TUBER MAXILLAE

- Achterste verdikking van de maxilla.

Tuber maxillae

MAXILLA

TAND

BOT

SINUS

ZENUW

WETENSCHAP

1. CORPUS MANDIBULAE

- Horizontaal deel met pars alveolaris.

3. ANGULUS MANDIBULAE

- Overgang van corpus naar ramus.

5. FORAMEN MENTALE

- Uitgang van de n. mentalis.

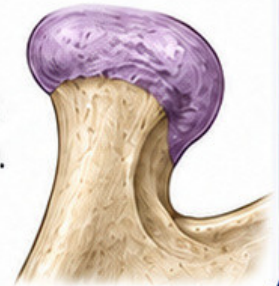
2. RAMUS MANDIBULAE

- Stijgt aan beide zijden op.

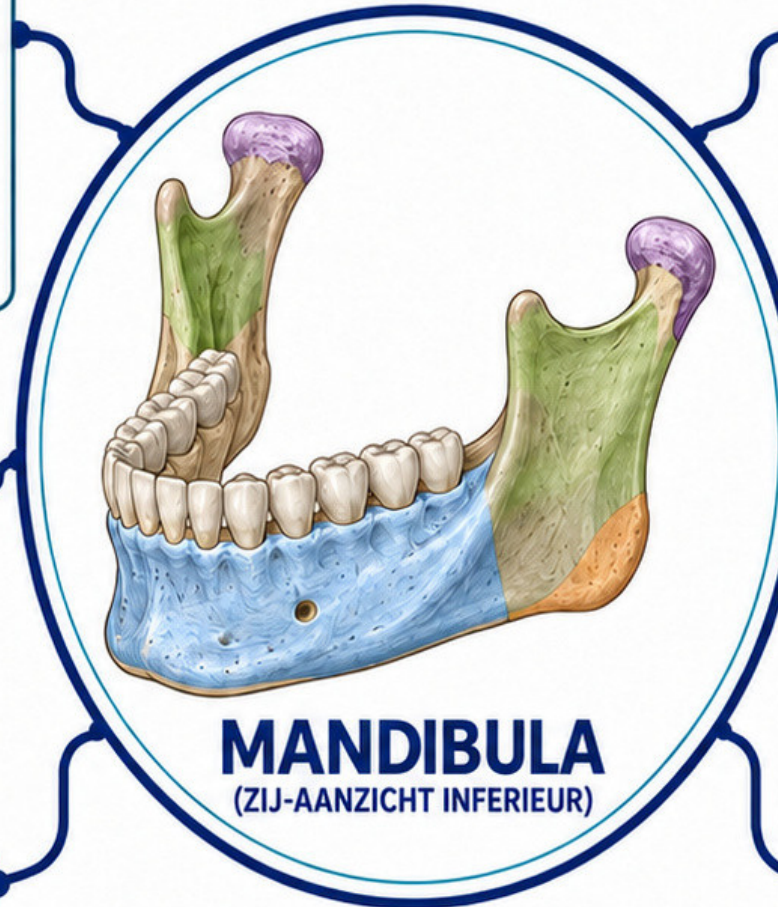
4. PROCESSUS CONDYLARIS

- Vormt het beweeglijke gewricht met het os temporale.

6. FORAMEN MANDIBULAE

- Ingang naar het canalis mandibulae.

TAND

MANDIBULA

SCHEDER

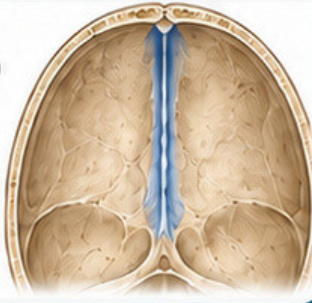
ZENUWEN

ANATOMIE

1 SULCUS SINUS SAGITTALIS SUPERIORIS

- Loopt mediaan op het schedeldak.

3 SULCUS SINUS TRANSVERSI

- Groeve voor de sinus transversus achteraan.

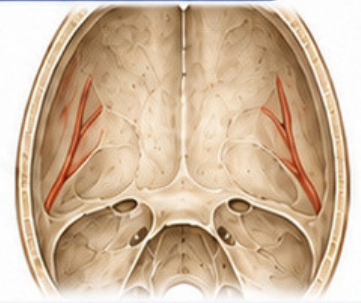
5 SULCUS SINUS CAVERNOSI

- Naast het corpus ossis sphenoidalis.

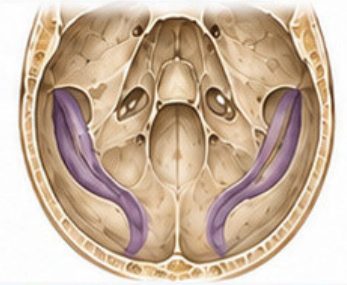
2 SULCI ARTERIOSI

- Afdrukken van meningeale bloedvaten aan de binnenzijde.

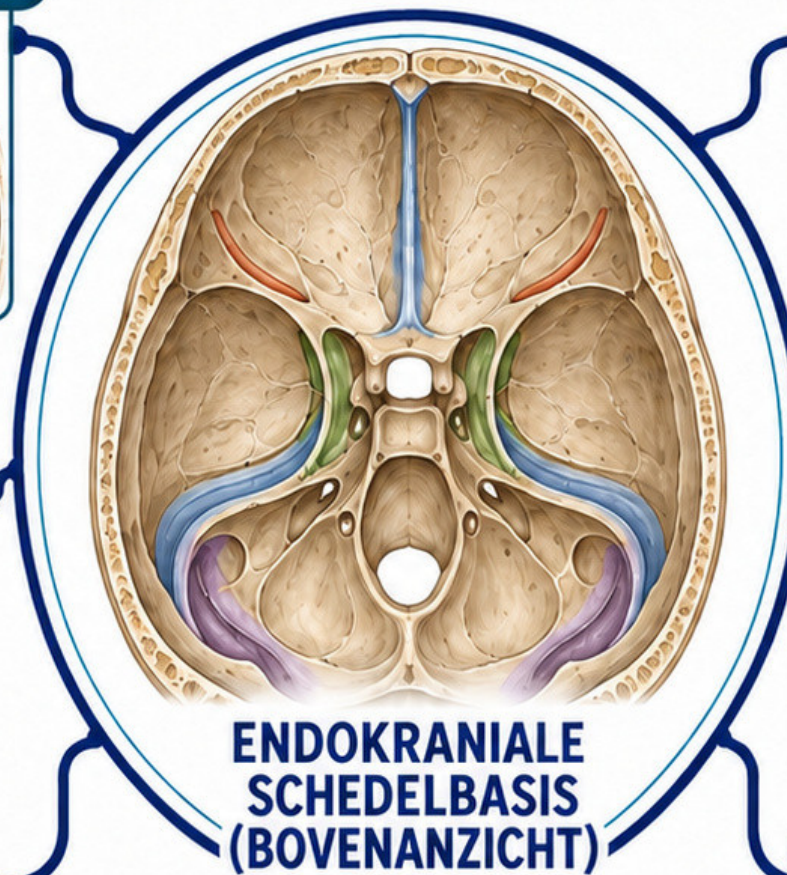
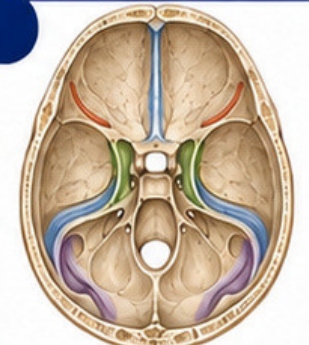
4 SULCUS SINUS SIGMOIDEI

- Verloopt naar het foramen jugulare.

6 ORIËNTATIE

- Groeven geven doorgangen van vaten en veneuze sinussen weer.

SCHEDER

BASIS

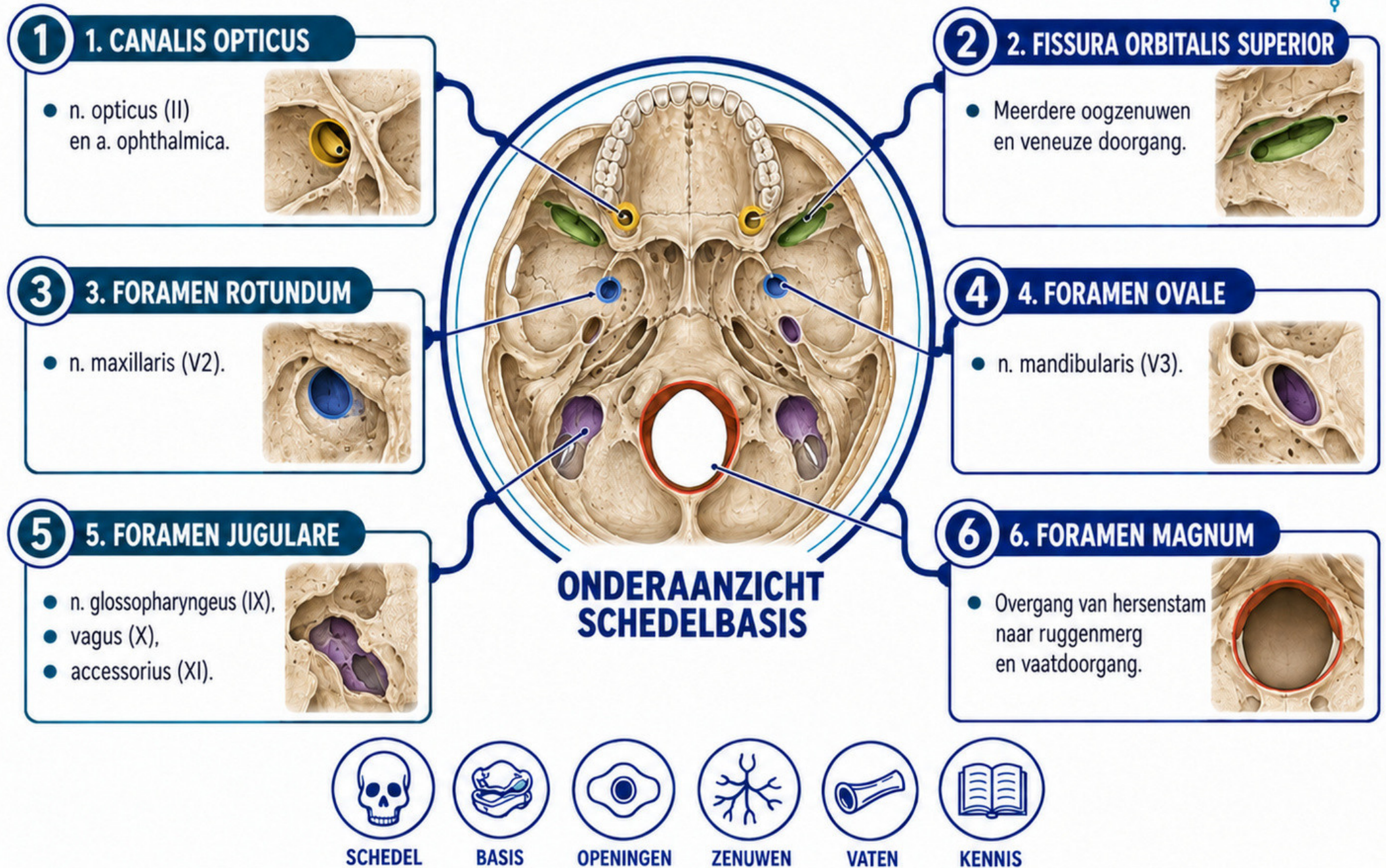
VATEN

SINUSSEN

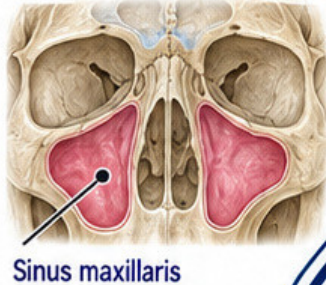

ANATOMIE

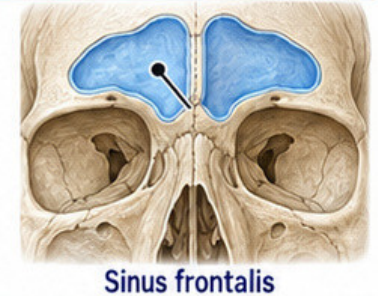
1 Sinus maxillaris — grootste bijholte

- De sinus maxillaris is de grootste bijholte.
- Ligt in het os maxillare (bovenkaak).
- Heeft een piramidevormige ruimte met de apex mediaal en de basis lateraal.

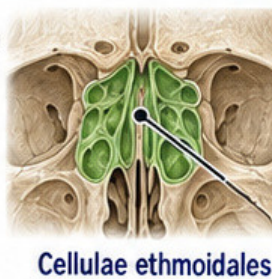
2 Sinus frontalis — in het os frontale

- De sinus frontalis ligt in het os frontale.
- Bevindt zich boven de oorbogen.
- Varieert sterk in grootte en kan afwezig zijn.

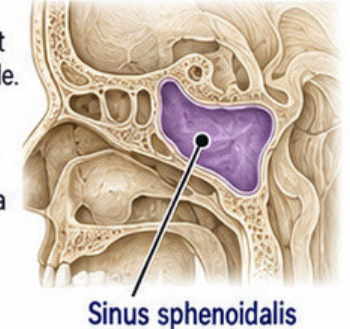
3 Cellulae ethmoidales — groep kleine ruimten

- De cellulae ethmoidales zijn een groep kleine, met lucht gevulde ruimten.
- Ligen in het os ethmoidale, mediaal van de orbitae.
- Worden onderverdeeld in cellulae anteriores, mediae en posteriores.

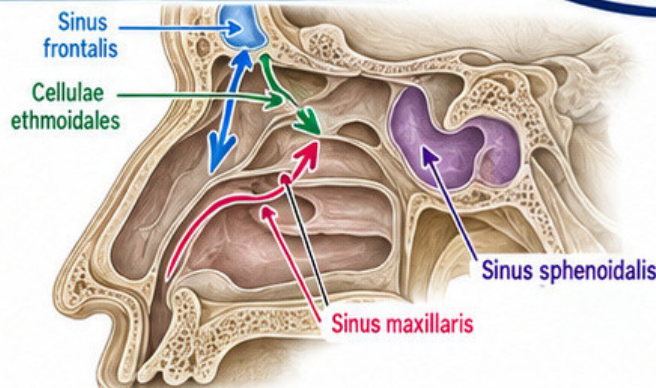
4 Sinus sphenoidalis — diep in het os sphenoidale

- De sinus sphenoidalis ligt diep in het os sphenoidale.
- Bevindt zich mediaal achter de neusholte.
- Ligt onder de sella turcica en in de nabijheid van belangrijke structuren zoals de n. opticus.

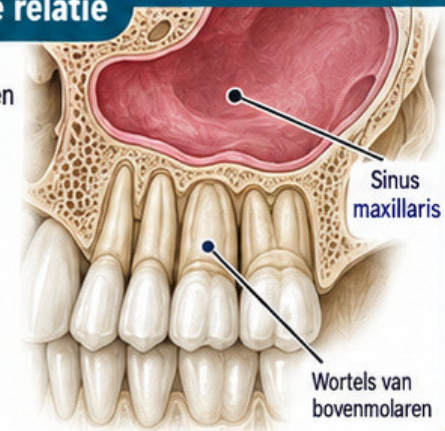
5 Drainage — via openingen naar de neusholte

- Alle bijholten draineren via openingen naar de neusholte.
- Sinus frontalis, maxillaris en anteriores ethmoidales → meatus nasi medius.
- Posteriores ethmoidales → meatus nasi superior.
- Sinus sphenoidalis → recessus sphenothmoidalis.

6 Tandheelkundige relatie

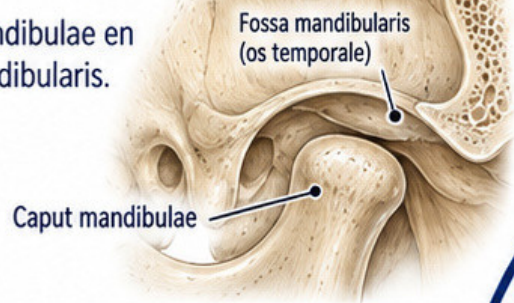
- De wortels van bovenmolaren kunnen dicht bij de sinus maxillaris liggen.
- Dit varieert per persoon.
- Van belang bij diagnostiek en chirurgische ingrepen, zoals extracties en implantaatplaatsing.

BIJHOLTEN
ANATOMISCHE OVERZICHT

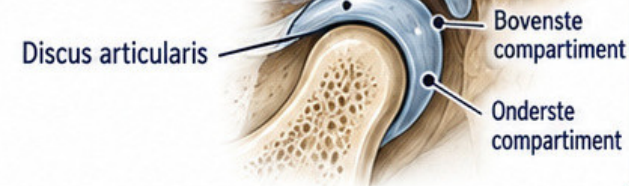
1 Gewrichtsvlakken

- Caput mandibulae en fossa mandibularis.

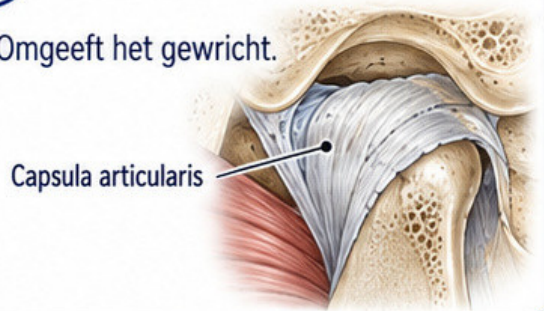
2 Discus articularis

- Verdeelt het gewricht in twee compartimenten.

3 Capsula articularis

- Omgeeft het gewricht.

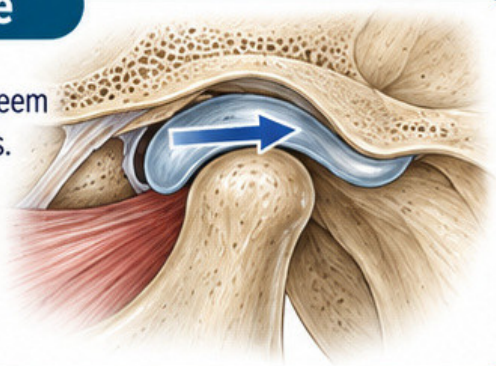
4 Rotatie

- Vooraf bij het begin van mondopening.

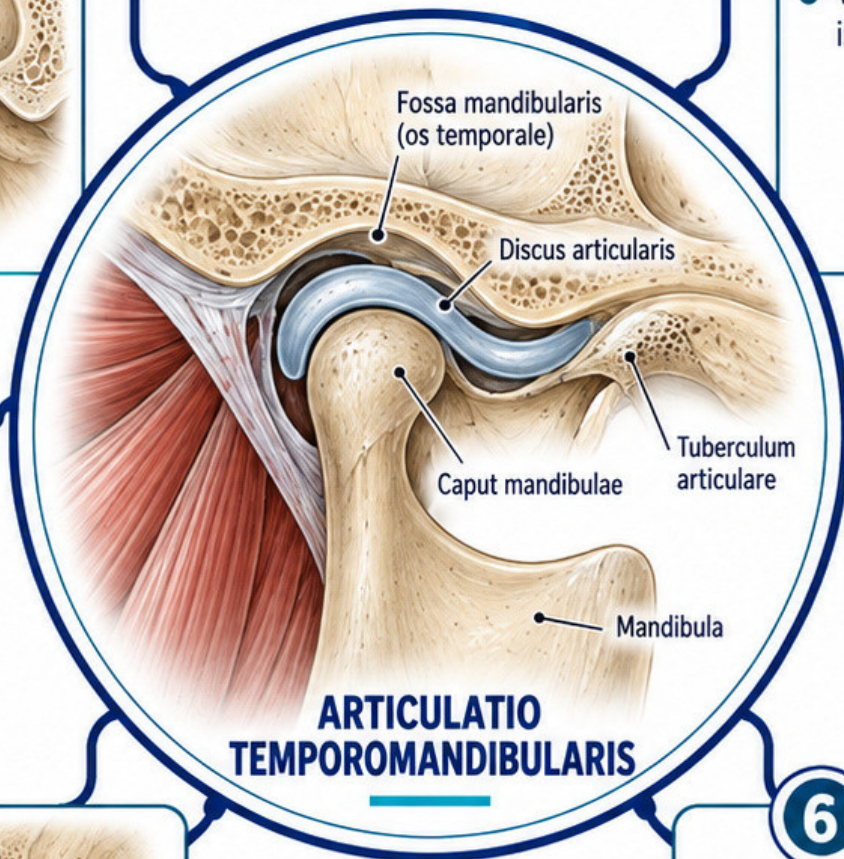
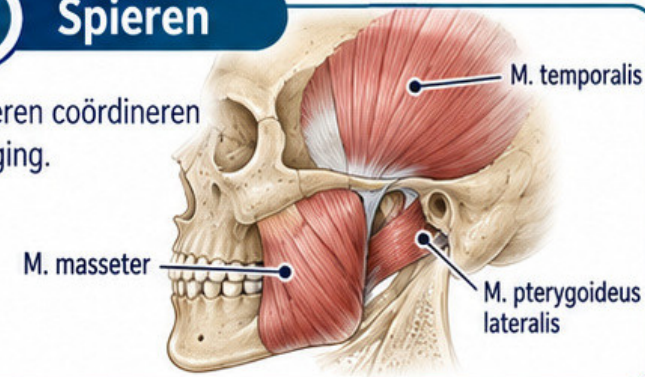
5 Translatie

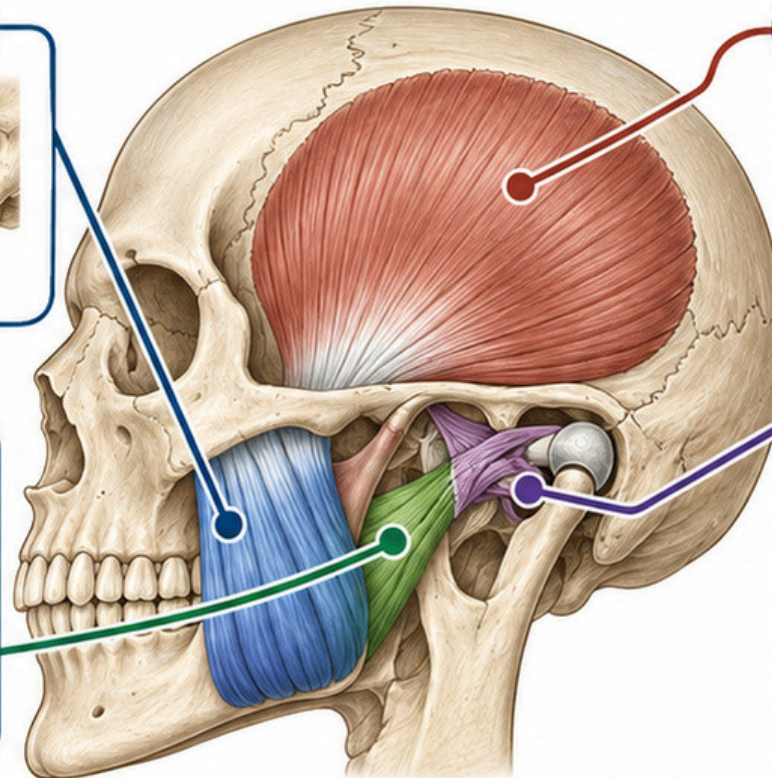
- Condylus-discussysteem beweegt voorwaarts.

6 Spieren

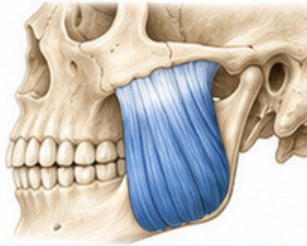
- Kauwspieren coördineren de beweging.

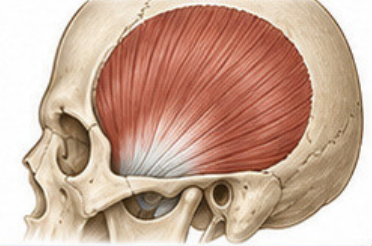
1 M. MASSETER

- Elevatie van de mandibula.

2 M. TEMPORALIS

- Elevatie en reclusie.

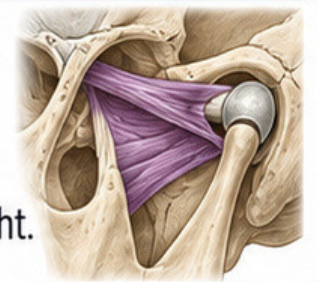
3 M. PTERYGOIDEUS MEDIALIS

- Elevatie en bijdrage aan protrusie.

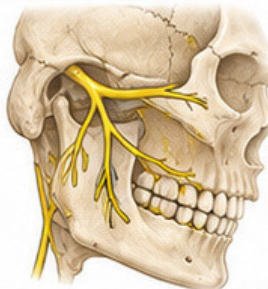
4 M. PTERYGOIDEUS LATERALIS

- Bijdrage aan protrusie en beweging van het kaakgewricht.

5 MOTORISCHE INNERVATIE

- n. mandibularis (V3).

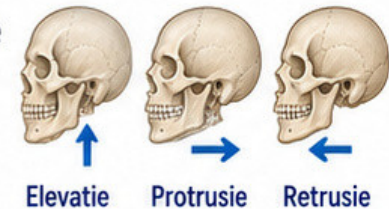

KAUWSPIEREN LATERAAL AANZICHT RECHTER ZIJDE

6 SAMENWERKING

- Bilaterale en unilaterale activiteit ondersteunt verschillende kaakbewegingen.

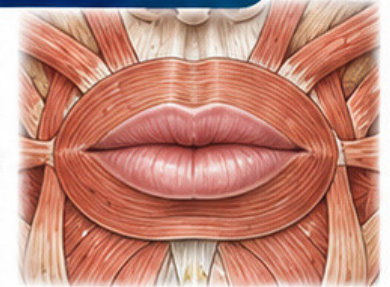
1 M. orbicularis oculi

- sluit de oogleden

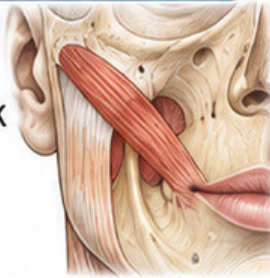
2 M. orbicularis oris

- sluit en tuit de lippen

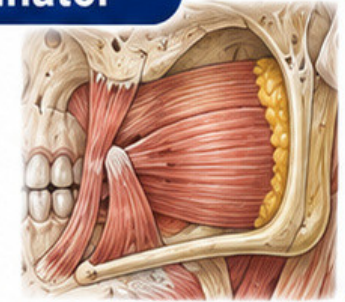
3 M. zygomaticus major

- trekt de mondhoek omhoog

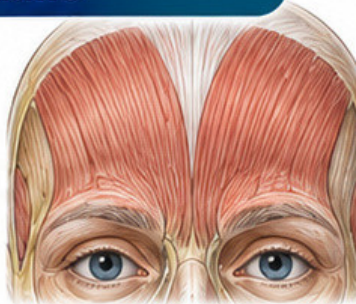
4 M. buccinator

- drukt de wang tegen de tandboog

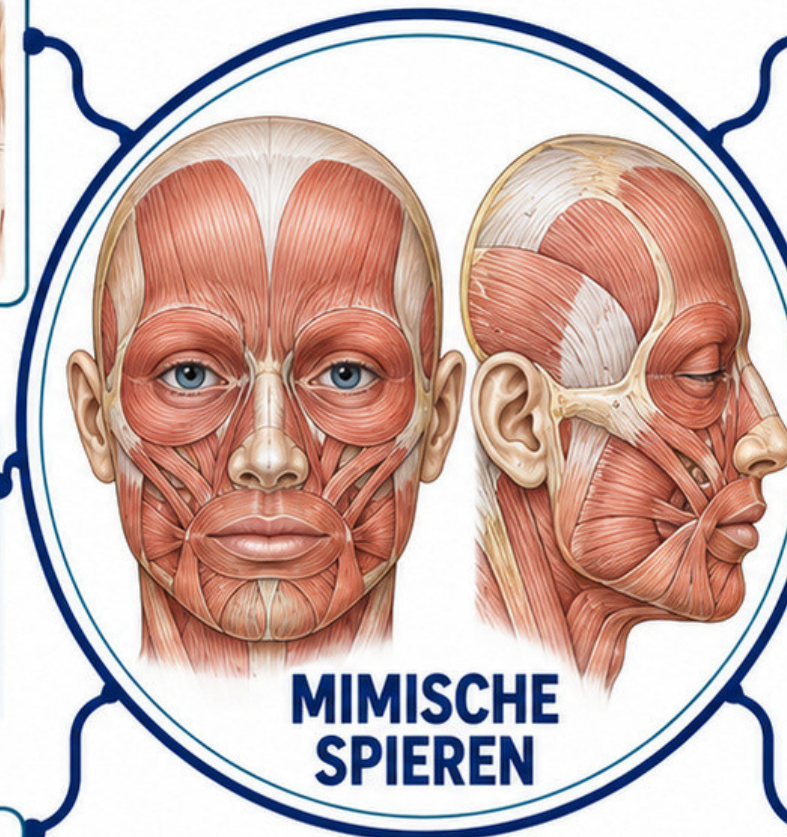
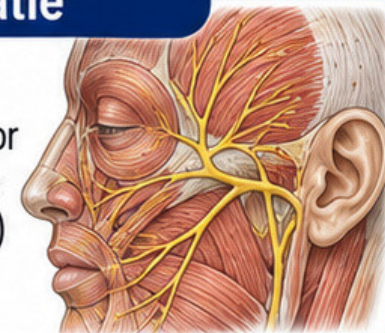
5 M. frontalis

- heft de wenkbrauwen

6 Innervatie

- motorisch door takken van de n. facialis (VII)

MIMISCHE SPIEREN

GEZICHT

SPIEREN

ZENUWEN

ANATOMIE

MINDMAP 13 | Halsmusculatuur

1 M. sternocleidomastoideus

- Rotatie en flexie van het hoofd.

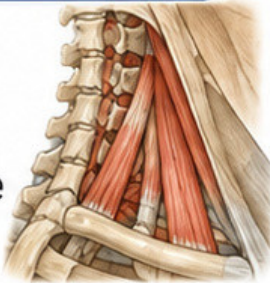
2 M. digastricus

- Suprahyoidale spier met twee buiken.

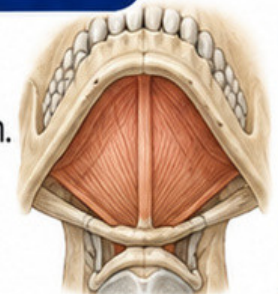
3 Mm. scaleni

- Laterale flexie van de hals.
- Relatie tot eerste en tweede rib.

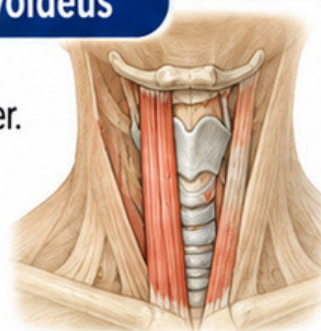
4 M. mylohyoideus

- Vormt een deel van de mondbodem.

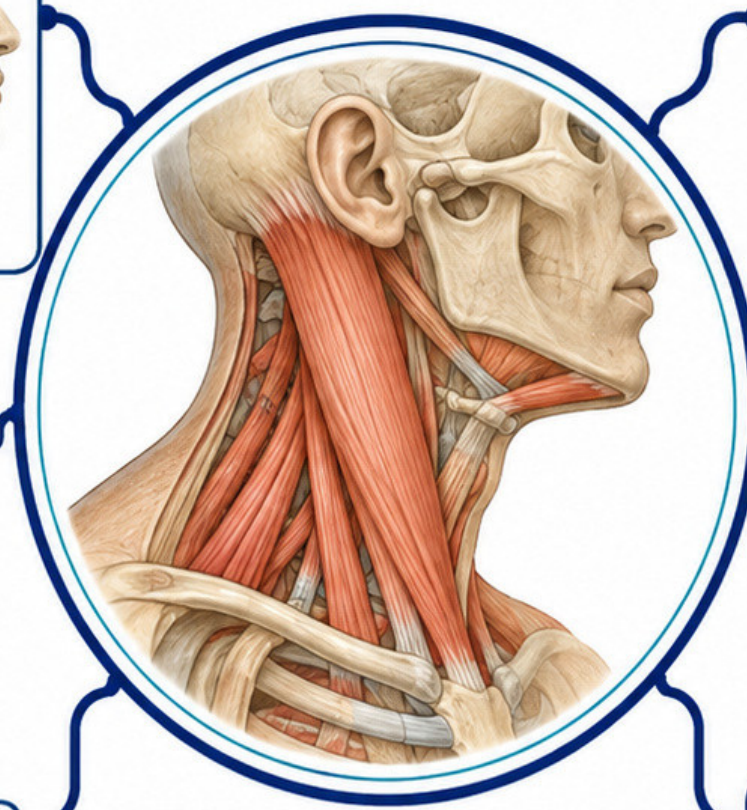
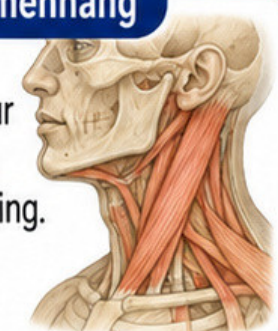
5 M. sternohyoideus

- Infrahyoidale spier.

6 Functionele samenhang

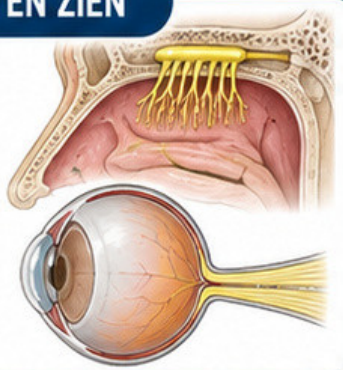
- Hoofd-halsmusculatuur ondersteunt houding, slikken en kaakbeweging.

MINDMAP 14 | Hersenzenuwen overzicht

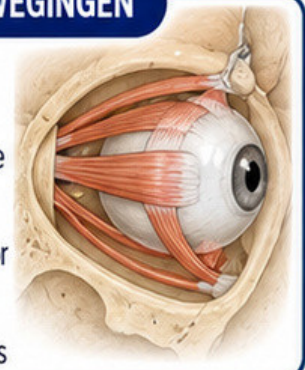
1 I-II RUIKEN EN ZIEN

- **I n. olfactorius**
 - sensibel – reuk
- **II n. opticus**
 - sensibel – visus

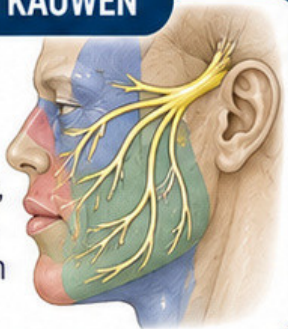
2 III-IV-VI OGBEWEGINGEN

- **III n. oculomotorius**
 - motorisch – meeste oogspieren, m. levator palpebrae
- **IV n. trochlearis**
 - motorisch – m. obliquus superior
- **VI n. abducens**
 - motorisch – m. rectus lateralis

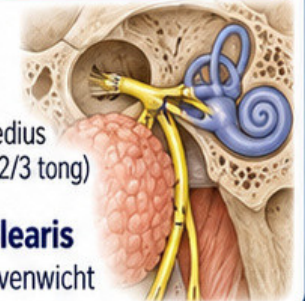
3 V GEVOEL EN KAUWEN

- **V n. trigeminus**
 - gemengd
 - sensibel – gelaat, cornea, orale en nasale mucosa
 - motorisch – kauwspieren

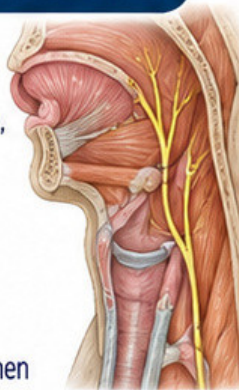
4 VII-VIII GEZICHT EN EVENWICHT/GEHOOR

- **VII n. facialis**
 - gemengd
 - motorisch – mimiek, stapedius
 - sensibel – smaak (voorste 2/3 tong)
- **VIII n. vestibulocochlearis**
 - sensibel – gehoor en evenwicht

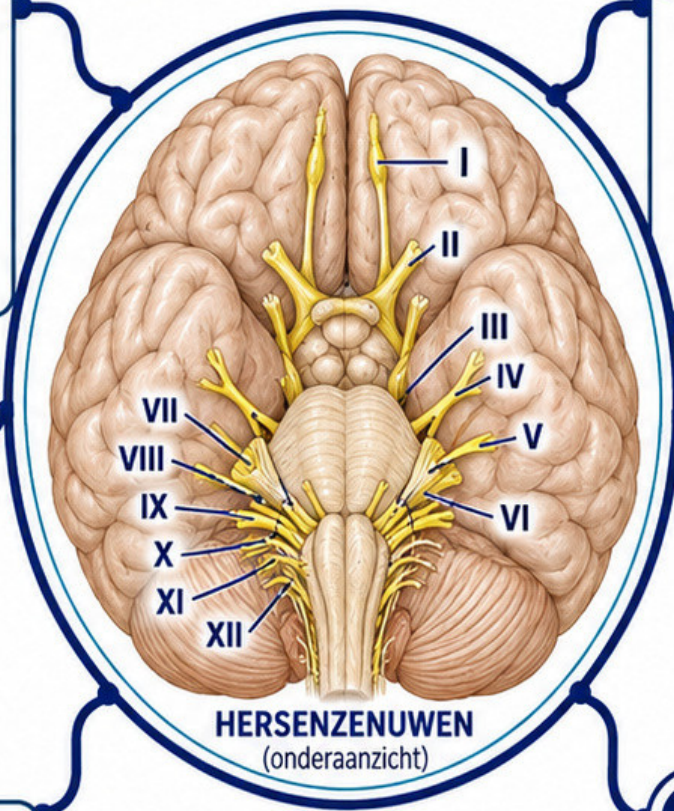
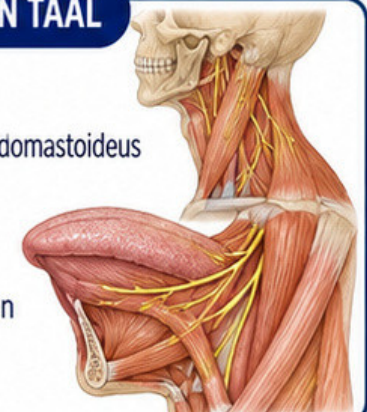
5 IX-X KEEL EN INWENDIGE ORGANEN

- **IX n. glossopharyngeus**
 - gemengd
 - sensibel – smaak (achterste 1/3 tong), farynx, sinus caroticus
 - motorisch – m. stylopharyngeus
- **X n. vagus**
 - gemengd
 - motorisch – farynx, larynx, hart, longen, tractus digestivus
 - sensibel – farynx en viscerale organen

6 XI-XII NEK EN TAAL

- **XI n. accessorius**
 - motorisch – m. sternocleidomastoideus en m. trapezius
- **XII n. hypoglossus**
 - motorisch – tongspieren

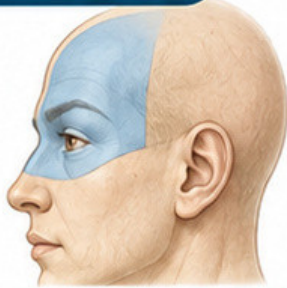
HERSENZENUWEN
(onderaanzicht)

MINDMAP 15 | Nervus trigeminus

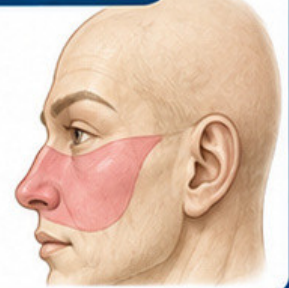
1 N. ophthalmicus (V1)

- sensibel
- voorhoofd en orbiitaregio

2 N. maxillaris (V2)

- sensibel
- middengezicht en bovenkaakregio

3 N. mandibularis (V3)

- sensibel én motorisch

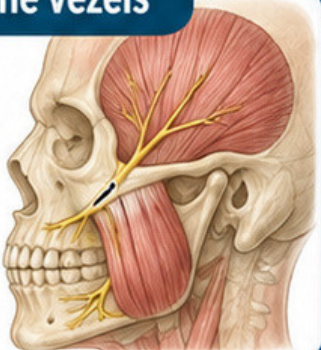
4 Ganglion trigeminale

- sensibele cellichamen

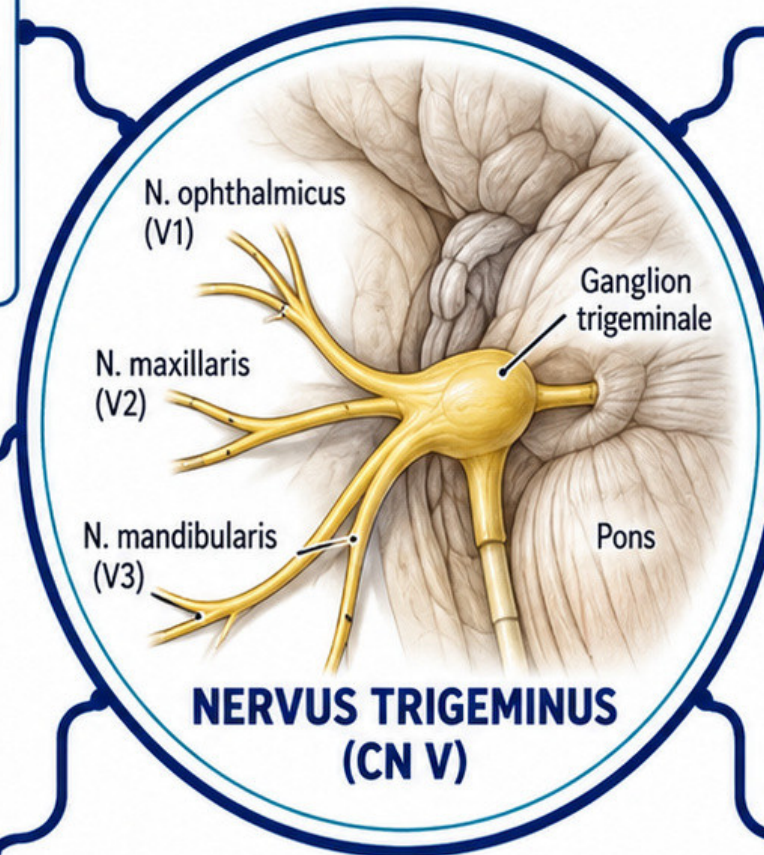
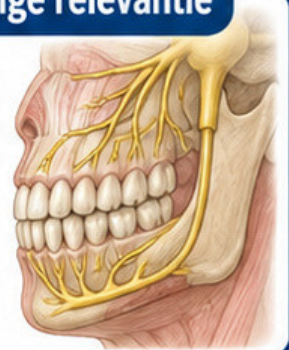
5 Motorische vezels

- kauwspieren via V3

6 Tandheelkundige relevantie

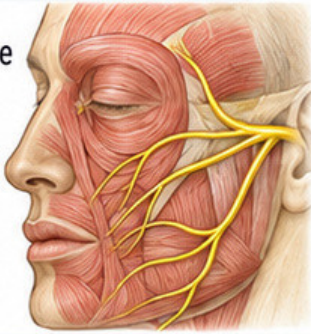
- sensibele innervatie van tanden verloopt via takken van V2 of V3

MINDMAP 16 | Nervus facialis

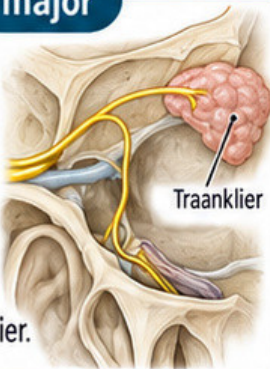
1 Motoriek — mimische spieren

- Zorgt voor motorische innervatie van de mimische spieren.
- Nucleus n. facialis in de pons.

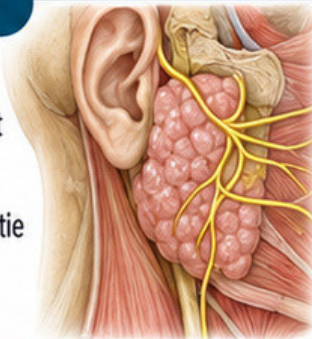
3 N. petrosus major

- Parasympathische route naar traanklierregio.
- Vezels synapseren in het ganglion pterygopalatinum en bereiken de traanklier.

5 Parotisklier

- N. facialis loopt erdoorheen en splitst zich.
- Verzorgt de kliersecretie niet.

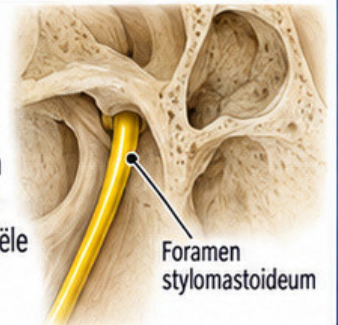
2 Chorda tympani

- Smaak voorste twee derde van de tong.
- Parasympathische vezels naar de glandula submandibularis en sublingualis.

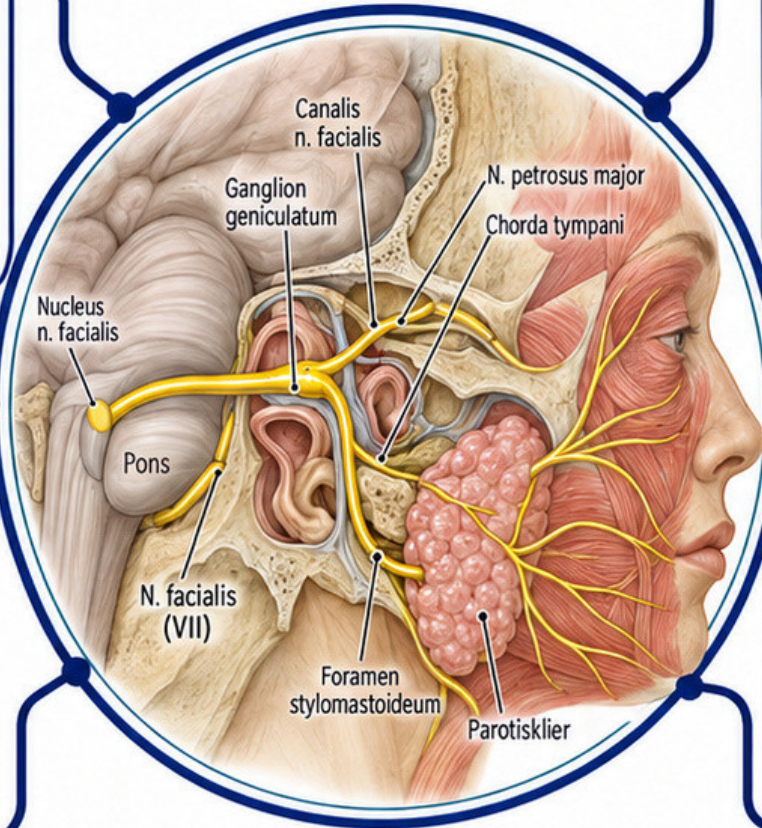
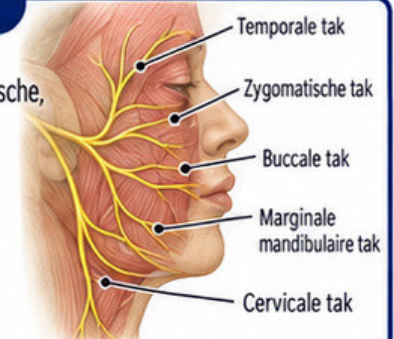
4 Foramen stylomastoideum

- Uittrede uit de schedel.
- Een overgang van de intratemporale naar de extracraniele baan.

6 Takken

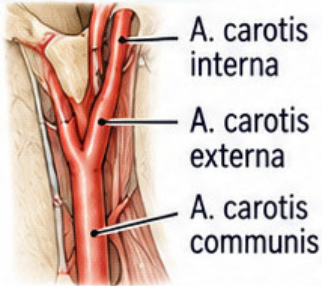
- Temporale, zygomatiche, buccale, marginale mandibulaire en cervicale tak.

MINDMAP 17 | Arteriële bloedvoorziening

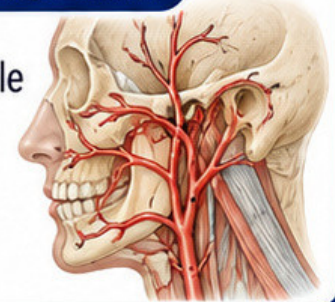
1 A. CAROTIS COMMUNIS

- Splitst in a. carotis interna en externa.

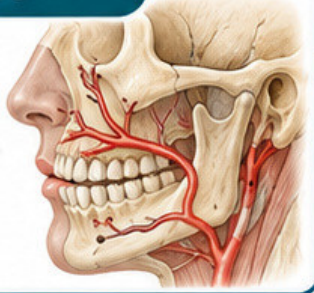
2 A. CAROTIS EXTERNA

- Belangrijke arteriële toevoer van aangezicht en mondregio.

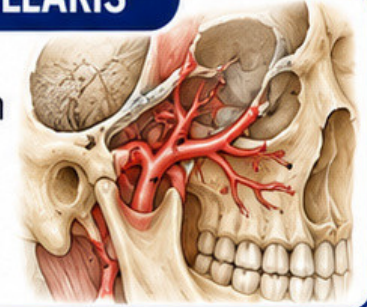
3 A. FACIALIS

- Loopt naar het aangezicht.

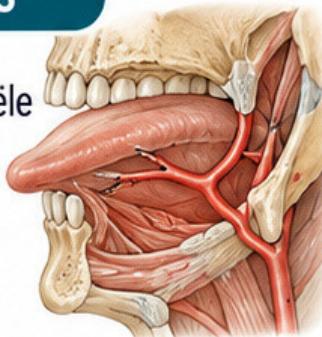
4 A. MAXILLARIS

- Diepe tak van de a. carotis externa.

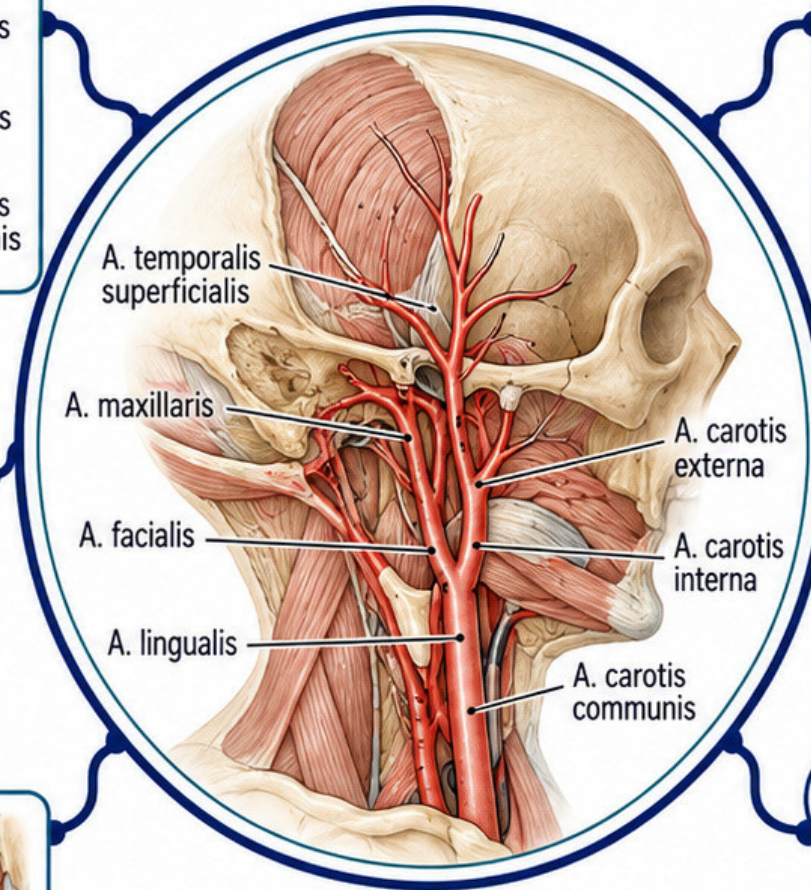
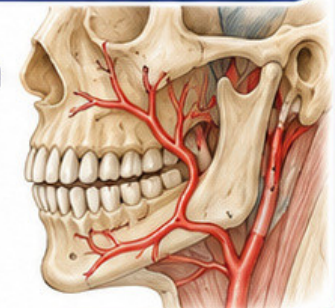
5 A. LINGUALIS

- Verzorgt de arteriële toevoer van de tongregio.

6 TANDHEELKUNDIGE ORIËNTATIE

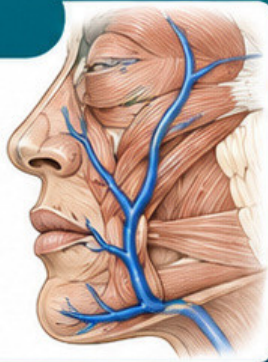
- Arteriële trajecten liggen in relatie tot kaak en aangezicht.

MINDMAP 18 | Veneuze afvoer en lymfedrainage

1 V. FACIALIS

- Voert bloed uit delen van het aangezicht af.

3 PLEXUS PTERYGOIDEUS

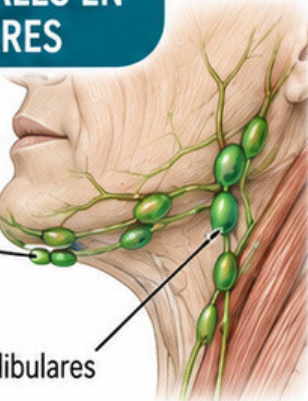
- Veneus netwerk in de diepe aangezichtsregio.

5 NODI SUBMENTALES EN SUBMANDIBULARES

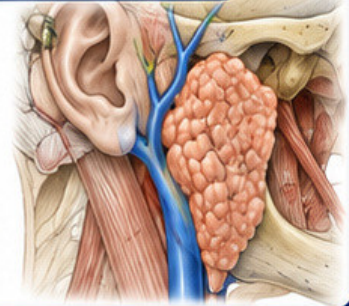
- Regionale lymfklieren.

Nodi submentales
Nodi submandibulares

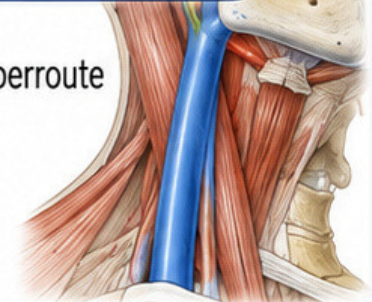
2 V. RETROMANDIBULARIS

- Ontstaat in de parotisregio.

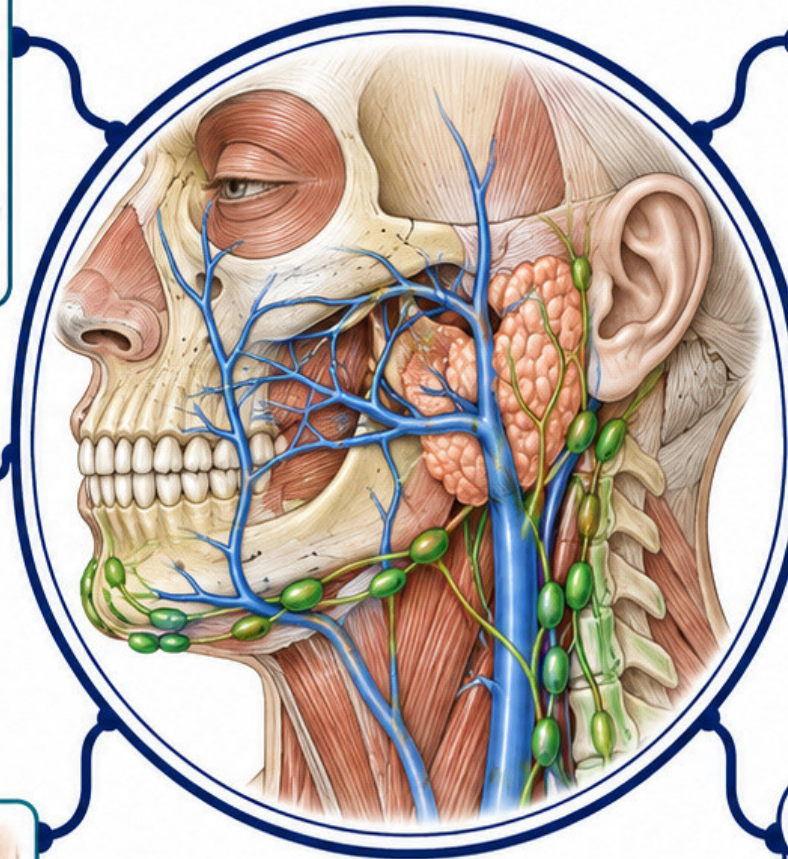
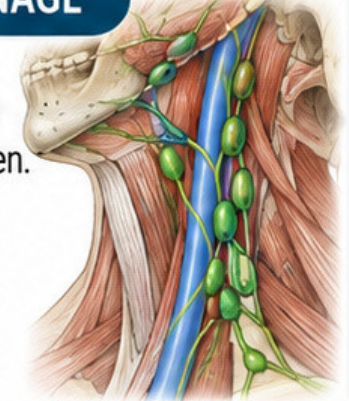
4 V. JUGULARIS INTERNA

- Belangrijke afvoeroute in de hals.

6 LYMFEDRAINAGE

- Verloopt verder naar diepe cervicale klieren.

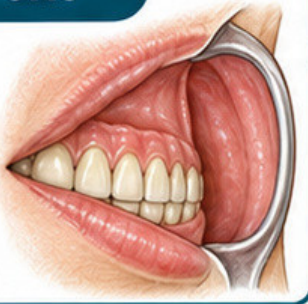

— Venen (bloedafvoer)
— Lymfe (lymfeafvoer)

MINDMAP 19 | Mondholte en gehemelte

1 Vestibulum oris

- ruimte tussen lippen/wangen en tandbogen

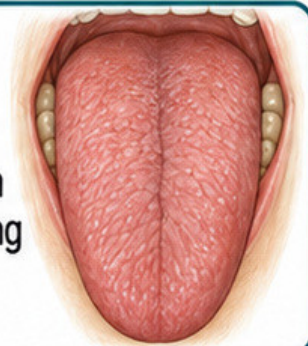
3 Palatum durum

- vorste benige deel van het gehemelte

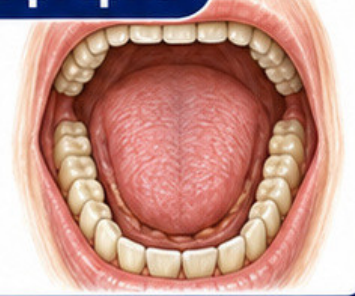
5 Tong

- spierorgaan voor smaak, spreken en voedselverplaatsing

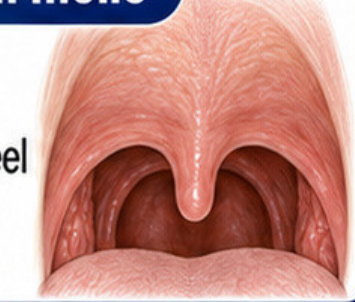
2 Cavitas oris propria

- begrensd door tandbogen en mondbodem

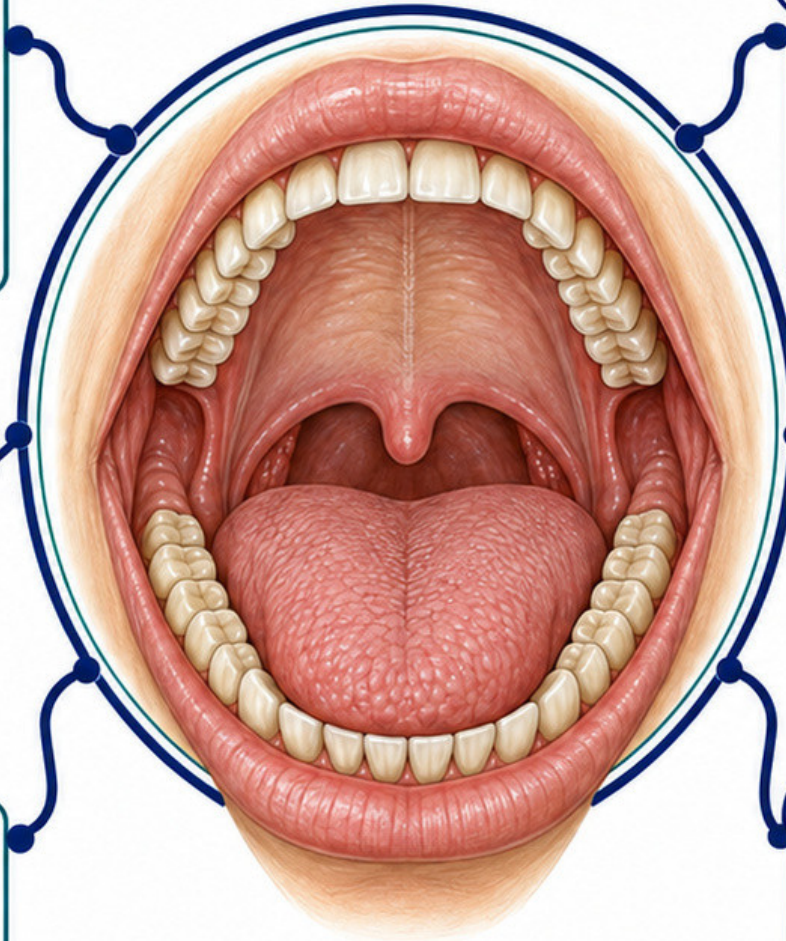
4 Palatum molle

- beweeglijk achterste deel

6 Mondbodem

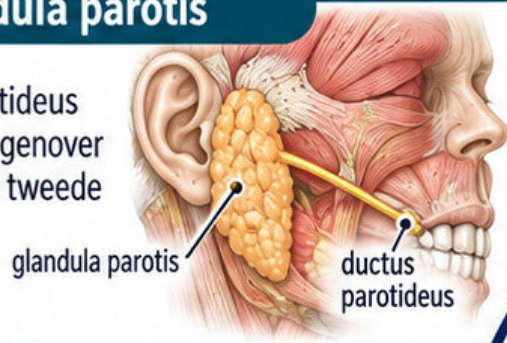
- bevat onder meer de sublinguale regio

MINDMAP 20 | Speekselklieren en anatomische ruimten

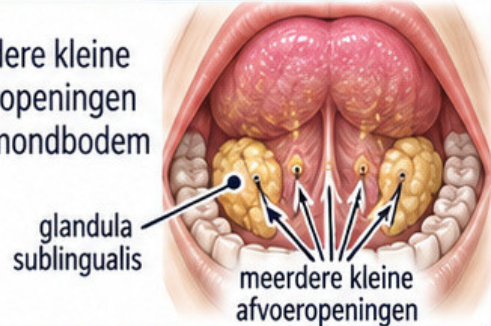
1 Glandula parotis

- ductus parotideus mondt uit tegenover de bovenste tweede molaar

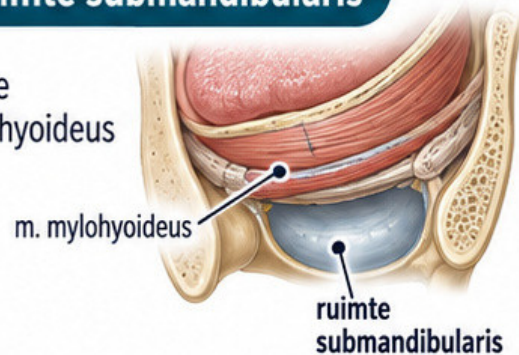
3 Glandula sublingualis

- meerdere kleine afvoeropeningen in de mondbodem

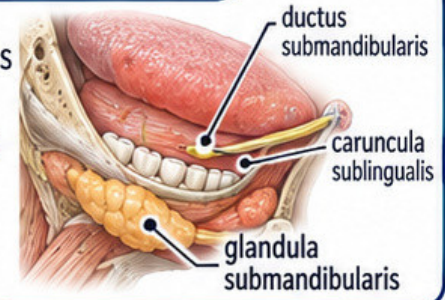
5 Ruimte submandibularis

- onder de m. mylohyoideus

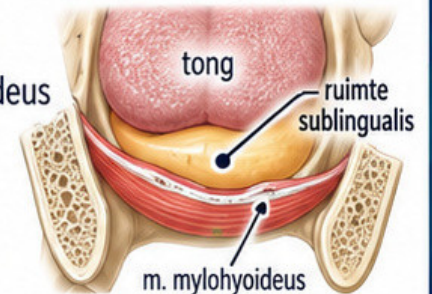
2 Glandula submandibularis

- ductus submandibularis mondt uit bij de caruncula sublingualis

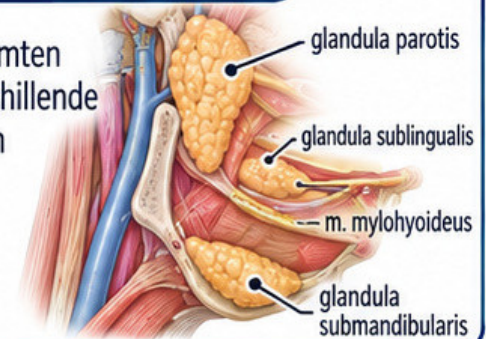
4 Ruimte sublingualis

- boven de m. mylohyoideus

6 Anatomische relaties

- klieren en ruimten hebben verschillende begrenzingen

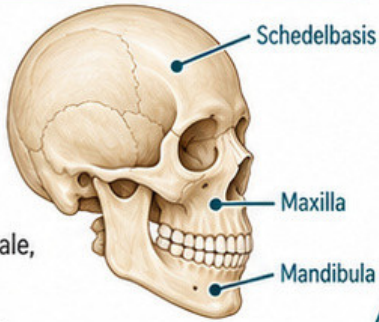
SPEEKSELKLIEREN EN ANATOMISCHE RUIMTEN

MINDMAP 21 | Integratiekaart anatomie van hoofd en hals

1. BOTTEN

— maxilla, mandibula en schedelbasis

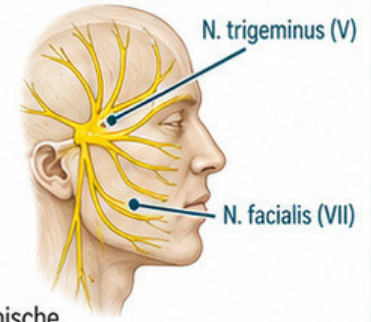
- Maxilla vormt de bovenkaak, neusholte en gehemelte.
- Mandibula vormt de onderkaak en draagt de ondertanden.
- Schedelbasis (os frontale, parietale, temporale, sphenoidale) geeft stevigheid en articulatie.

2. ZENUWEN

— trigeminus (V) en facialis (VII)

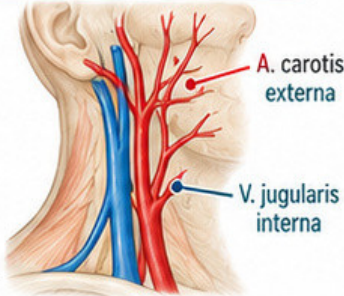
- N. trigeminus (V) zorgt voor sensibiliteit in gelaat, mondholte en tanden en voor motorische innervatie van de kauwspieren.
- N. facialis (VII) verzorgt de mimische spieren, smaak (voorste 2/3 van de tong) en parasympathische innervatie van speekselklieren.

3. BLOEDVATEN

— arteriële toevoer en veneuze afvoer

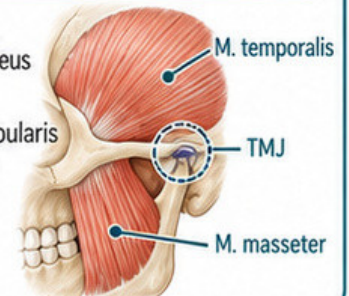
- Arteriële toevoer via a. carotis externa (o.a. a. maxillaris en a. facialis).
- Veneuze afvoer via v. jugularis interna (o.a. v. facialis, v. retromandibularis).

4. BEWEGING

— kauwspieren en articulatio temporomandibularis

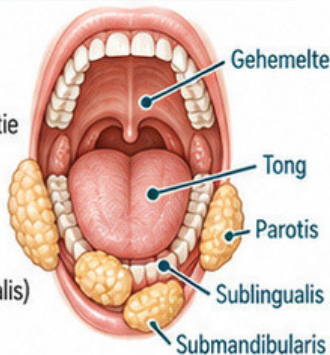
- Kauwspieren: m. masseter, m. temporalis, m. pterygoideus medialis en lateralis.
- Articulatio temporomandibularis (TMJ) maakt bewegingen van openen, sluiten, protrusie, retrusie en laterale excursie mogelijk.

5. MONDHOLTE

— tanden, tong, gehemelte en speekselklieren

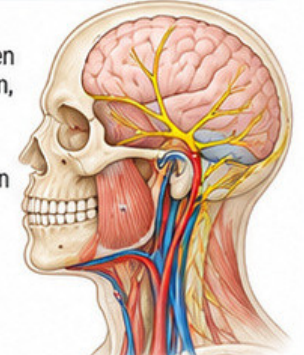
- Tandem voor kauwen, afscheuren en maken van spraakklanken.
- Tong voor smaak, manipulatie van voedsel en spraak.
- Gehemelte scheidt mond- en neusholte.
- Speekselklieren (parotis, submandibularis, sublingualis) produceren speeksel.

6. ACTIEF OPHALEN

— leg uit hoe structuur en functie samenhangen

- Hoe dragen de botten, spieren, zenuwen en bloedvaten samen bij aan kauwen, spreken, slikken en smaak?
- Kies één onderdeel (bijv. de tong) en leg uit welke structuren nodig zijn voor de functie.
- Trek verbanden tussen anatomische structuren en hun functies in het geheel van hoofd en hals.

ANATOMIE VERBINDET
STRUCTUUR EN FUNCTIE